

ENHETEN FÖR SKOLSAMVERKAN, ÄMNESLÄRARUTBILDNING OCH KOMPLETTERANDE LÄRARUTBILDNING (SÄL)

Enheten för skolsamverkan, ämneslärarutbildning och kompletterande lärarutbildning (SÄL)

Utbildningsdepartementet

Anders Larsson

Utbildningshandläggare

anders.e.larsson@gu.se

Ärendet

Utbildningsdepartementet har ombett Göteborgs universitet att inkomma med synpunkter på promemorian *Möjlighet för universitet och högskolor att ställa krav på lämplighet som särskild behörighet för antagning till lärarutbildning*.

Remissen innehåller förslag om möjlighet för lärosäten att meddela föreskrifter som innebär att det för särskild behörighet till förskollärarytbildning, grundlärarytbildning och ämneslärarytbildning, ställs krav på att sökanden är lämplig för utbildningsprogrammet genom exempelvis lämplighetsprov. Kraven ska enligt förslaget avse den sökandes förmåga att tillgodogöra sig sådana utbildningsmoment som har en direkt anknytning till den kommande yrkesutövningen som förskollärare och lärare.

Förslaget har tagits fram med anledning av januariavtalets punkt 56, där det bland annat framgår att antagningskraven till lärarutbildningen ska höjas.

Ärendets beredning

Remissen har tillsänts samtliga fakulteter som finns representerade i nämnden för ämneslärarytbildning och utbildningsvetenskapliga fakultetens beredning för utbildning på grundnivå och avancerad nivå¹, programråd för lärarutbildningar vid Göteborgs universitet samt studievägledning för lärarutbildningarna. Remissvaret har diskuterats vid nämnden för ämneslärarytbildning 2020-09-25 och fastställts av dekan vid Utbildningsvetenskapliga fakulteten.

¹ Avser Humanistiska fakulteten, Konstnärliga fakulteten, Naturvetenskapliga fakulteten, Samhällsvetenskapliga fakulteten samt Utbildningsvetenskapliga fakulteten.

Synpunkter

Göteborgs universitet ser följande *fördelar* med förslaget om att möjliggöra för lärosäten att meddela föreskrifter som innebär krav på lämplighet som särskild behörighet:

- Göteborgs universitet anser att krav på lämplighet kan bidra till att göra utbildningen mer attraktiv, minska avhopp och öka genomströmning samt att de färdigutbildade studenterna blir mer förberedda för sin profession. Krav på lämplighet skulle också kunna innebära att studenter blir styrkta av att bli "utvalda" som lämpliga och utbildningens status skulle kunna höjas genom krav på lämplighet.
- Beroende på lämplighetsprovets utformning kan det pröva studenternas motivation, förmåga att tillgodogöra sig utbildningen, förförståelse för utbildningen, eller språkkunskaper, vilka samtliga kan sägas vara av vikt för att studenterna ska genomgå utbildningen med ett godkänt resultat
- Om krav på lämplighet kan användas för att pröva studenters språkliga förmåga för att undvika att studenter som inte klarar akademiska studier på grund av bristande språkkunskaper antas, så kan detta vara positivt för genomströmningen på vissa utbildningar.
- Krav på lämplighet kan exkludera studenter som inte är tillräckligt motiverade för att kunna tillgodogöra sig studier inom vissa utbildningar och fungera motivationshöjande för studenter som antas vilket kan vara positivt för genomströmning och utbildningens attraktivitet.

Göteborgs universitet ser följande *risker* med förslaget om att möjliggöra för lärosäten att meddela föreskrifter som innebär krav på lämplighet som särskild behörighet:

- Trots noggrann utformning och genomförande bedömer lärosätet att det finns en risk att krav på lämplighet inte prövar studenternas förmåga att tillgodogöra sig utbildningen, utan istället studenternas förmåga att vara bra lärare
- Krav på lämplighet riskerar, precis som UHR påpekar i sin rapport², att missgynna vissa grupper av studenter och därmed motverka en breddad rekrytering till högre utbildning. Exempelvis riskerar lämplighet avseende språklig förmåga att tillgodogöra sig utbildningen leda till att en mindre andel studenter med utländsk bakgrund, funktionsvariation eller från studieovana hem antas till utbildningen.
- Införandet av krav på lämplighet riskerar att ta orimliga resurser i anspråk i relation till de problem som provet avser lösa. Lärosätet bedömer att ytterligare analyser av denna relation behöver göras för att utreda huruvida krav på lämplighet är ett resurseffektivt sätt att komma till rätta med problem avseende genomströmning.
- Lärosätet gör bedömningen att krav på lämplighet inte är möjligt att införa utifrån den tidsram som anges i promemorian. Utformning av lämplighetsprov som svarar mot rätt mätpunkter kommer att vara tids- och resurskrävande att ta fram.
- UHR pekar i sin rapport³ på åtgärder som de anser vara mer effektiva än lämplighetsprov för att öka genomströmningen. Lärosätet gör bedömningen att det bör

² <https://www.uhr.se/globalassets/uhr.se/publikationer/2018/rapport-lamplighetsbedomning-eng-summary.pdf>

³ <https://www.uhr.se/globalassets/uhr.se/publikationer/2018/rapport-lamplighetsbedomning-eng-summary.pdf>

vara prioriterat att fortsatt arbeta med dessa åtgärder framför att införa krav på lämplighet.

- Lärosätet menar att en påtaglig risk med att införa krav på lämplighet är att de förvärrar det problem de är tänkta att lösa; dels eftersom resurser disponeras till utformning och genomförande av lämplighetsprov istället för att upprätthålla och utveckla kvaliteten i utbildningen, dels eftersom krav på lämplighet riskerar att färre söker⁴, antas och därmed examineras från lärarutbildningsprogram.
- Valfrihet i införande och utformning av krav på lämplighet kan leda till icke-önskvärda effekter i form av en minskad likvärdighet i antagningsförfarandet mellan utbildningar inom och mellan lärosäten. Beroende på vilka metoder respektive lärosäte tillämpar kan detta bidra till en rättsosäkerhet för studenter. Lärosätet vill i anslutning till detta också väcka frågan om validiteten av ett genomfört lämplighetsprov – ska exempelvis ett godkänt lämplighetsprov vid lärosäte X kunna återopas vid ansökan till lärosäte Y?

Göteborgs universitet har följande *övriga synpunkter* avseende förslaget om att möjliggöra för lärosäten att meddela föreskrifter som innebär krav på lämplighet som särskild behörighet:

- Lärosätet ser positivt på den av regeringen föreslagna förändringen att höja kravet på särskild behörighet för antagning till ämneslärarutbildning till betyget C i de ämnen som studenterna ska undervisa i. Lärosätet menar att det skulle vara önskvärt att utöver detta även ställa krav på betyget C i svenska och i aktuella praktiskt-estetiska ämnen vid antagning till grundlärarprogrammets inriktning F-3 och 4-6. Lärosätet bedömer att dessa förändringar kommer att ha större påverkan på retentionen än införandet av krav på lämplighet – särskilt i relation till de resurser som förändringen väntas medföra.
- Lärosätet menar att det förvisso är positivt att förordningsförändringen inte är tvingande och därmed bibehåller lärosätenas autonomi, samtidigt som lärosätet också ser risker för bristande likvärdighet mellan lärosäten i de fall krav på lämplighet införs på vissa lärosäten men inte på andra. Lärosätet menar vidare att det därutöver finns risker i alltför olika utformning av proven *mellan* lärosäten eftersom förslaget öppnar för otydligheter avseende tolkning av vilka förmågor ett lämplighetsprov kan pröva.

Sammanfattning

Göteborgs universitet ställer sig utifrån ovanstående tveksamma till ett införande av krav på lämplighet. Lärosätet anser att förslaget i vissa delar är bristfälligt underbyggt, exempelvis avseende relationen mellan lämplighetsprov och högre genomströmning. Det finns också oklarheter i förslaget avseende huruvida ett gemensamt verktyg bör utformas för samtliga utbildningar och lärosätet ser en risk i att om detta inte görs riskerar det att bli en bristande likvärdighet i antagningsförfarandet mellan lärarutbildningar i Sverige.

⁴ Lärosätet gör bedömningen att det finns en risk att färre studenter söker till en utbildning med krav på lämplighet på kort sikt, eftersom provet kan upplevas som avskräckande för att söka en utbildning, då konkurrerande utbildning *inte* har krav på lämplighet.

Sammanfattningsvis menar Göteborgs universitet att potentiella fördelar med förslaget till att möjliggöra för lärosäten att införa krav på lämplighet för antagning till lärarutbildning *inte* vägs upp av de risker som angivits ovan.

Om regeringen ändå ger lärosätena möjlighet att införa krav på lämplighet bör prövningen också kunna ses som en fördjupad studievägledning inför antagning till ett program för att öka studenternas förförståelse och förväntningar på sina studier. Det bör också tillsättas särskilda resurser och initieras en särskild samordning mellan lärosäten för ändamålet. Lärosätet anser vidare att förordningsförändringen bör öppna för att införa lämplighetsprov även för kompletterande pedagogisk utbildning (KPU).